

RADA EURÓPY
VÝBOR ZÁSTUPCOV MINISTROV

Rezolúcia CM/ResCMN(2022)8

o implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou

(prijatá Výborom ministrov Rady Európy 3. novembra 2022 na 1447. zasadnutí Výboru zástupcov ministrov)

Výbor ministrov v zmysle článkov 24 až 26 Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín (ďalej ako „Rámcový dohovor“),

so zreteľom na Rezolúciu č. CM/Res(2019)49 z 11. decembra 2019 o revidovaných monitorovacích opatreniach podľa článkov 24 až 26 Rámcového dohovoru;

so zreteľom na platné pravidlá hlasovania;¹

so zreteľom na ratifikačnú listinu uloženú Slovenskou republikou 14. septembra 1995;

pripomínajúc, že vláda Slovenskej republiky predložila svoju implementačnú správu týkajúcu sa piateho monitorovacieho cyklu podľa Rámcového dohovoru 31. januára 2019;

po preskúmaní piateho posudku poradného výboru k Slovenskej republike prijatého 2. februára 2022,

prijíma tieto závery vo vzťahu k Slovenskej republike:

orgány sa vyzývajú, aby zohľadnili pripomienky a odporúčania uvedené v piatom posudku poradného výboru. Na ďalšie zlepšenie vykonávania Rámcového dohovoru by mali prijať najmä tieto opatrenia:

Odporúčania na prijatie okamžitých opatrení:

1. poskytnúť verejnému ochrancovi práv dostatočné ľudské a finančné zdroje umožňujúce tejto inštitúcii efektívne plniť jej funkciu, posilniť nezávislosť verejného ochrancu práv v súlade s medzinárodnými štandardmi, venovať zvýšenú pozornosť rozhodnutiam, správam a otázkam verejného ochrancu práv týkajúcim sa národnostných menšín a prijať včasné následné opatrenia, a rozšíriť mandát tejto inštitúcie poskytnutím aktívnej legitimácie v súdnom konaní a prístupu k utajovaným dokumentom, a poskytnúť prístup verejného ochrancu práv k zrýchlenému konaniu pred ústavným súdom. Malo by sa posilniť oprávnenie verejného ochrancu práv na vyšetrovanie prípadov údajnej policajnej brutality.

2. zvýšiť efektívnosť mechanizmu na podporu kultúry národnostných menšín, prihliadajúc pritom na potreby početne menších národnostných menšín a rozmanitosť vo vnútri samotných národnostných menšín, zjednodušením postupov podávania žiadostí o grant, zabezpečením včasného pridelovania a vyplácania finančných prostriedkov a zvážením viacročného financovania pravidelných menšinových projektov.

¹ Dňa 17. septembra 1997 prijal Výbor ministrov Rozhodnutie č. CM/Del/Dec(97)601/4.5, ktoré stanovuje: „Rozhodnutia podľa článkov 24.1 a 25.2 Rámcového dohovoru sa považujú za prijaté, ak sú za dve tretiny zástupcov zmluvných strán vrátane väčšiny zástupcov zmluvných strán delegovaných za členov Výboru ministrov“.

3. podporiť inkluzívne a kvalitné vzdelávanie rómskych detí, dôrazne a bez ďalšieho odkladu odstrániť segregáciu v školách a neúmerne vysokú mieru testovania a diagnostikovania špeciálnych potrieb u rómskych detí, aby sa vyhli ich zaradovaniu do programov nižšieho štandardu a „špeciálnych škôl“.

4. vyšetriť prípady nútenej sterilizácie rómskych žien a bezodkladne odškodniť ženy, ktoré podstúpili nútenú sterilizáciu.

5. implementovať dôsledné a udržateľné opatrenia bytovej politiky pre príslušníkov rómskej národnostnej menšiny v súlade s cieľmi štátnej bytovej politiky a príslušnými vládными stratégiami zameranými okrem iného na odstránenie priestorovej segregácie rómskych komunít. Orgány by mali vykonávať hodnotenie týchto politík a stratégií z hľadiska ich vplyvu na podmienky bývania Rómov po porade s tými, ktorých sa týkajú.

Ďalšie odporúčania²:

6. venovať prednostnú pozornosť menšinovým právam ako integrálnej súčasti ľudských práv, a zabezpečiť účinnú, koherentnú a udržateľnú medziinštitucionálnu koordináciu a prístup vo všetkých oblastiach týkajúcich sa práv príslušníkov menšín v úzkej súčinnosti so zástupcami národnostných menšín.

7. zintenzívniť svoju snahu o zvýšenie povedomia o antidiskriminačných právnych predpisoch medzi príslušníkmi národnostných menšín a skupinami najväčšmi vystavenými diskriminačným postojom, a zvýšiť úsilie o ich účinnú ochranu pred diskrimináciou vo všetkých oblastiach života. V tejto súvislosti by orgány mali ďalej zlepšovať systém bezplatnej právnej pomoci pre najzraniteľnejšie osoby.

8. dôrazne riešiť a systematicky, urýchlene a verejne odsudzovať všetky prípady podnecovania k verejnému násiliu a nenávisti, trestné činy z nenávisti a protimenšinovú rétoriku vo verejnom a politickom diskurze, ako aj v médiách, a zabezpečiť prevenciu, účinné a nezávislé vyšetrovanie, potrestanie a nápravu akéhokoľvek pochybenia polície, ako aj prípadov trestných činov z nenávisti voči príslušníkom národnostných menšín. Systematicky by sa mali zhromažďovať údaje o trestných činoch z nenávisti a štatistické informácie o nahlásených prípadoch a o prípadných vyšetrovaniach podozrení z nadmerného použitia sily voči príslušníkom národnostných menšín.

9. systematicky a dôkladne preskúmať terminológiu používanú na označenie Rómov alebo nimi obývaných miest v politických dokumentoch, legislatíve a verejnom diskurze s cieľom zabezpečiť, aby neprispievala k ďalšej stigmatizácii osôb patriacich k rómskej menšine, a dôsledne a verejne odsudzovať a postihovať úmyselné používanie hanlivej terminológie vo verejnoprávnych médiách a v politickom diskurze.

10. prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie praktickej a technickej implementácie právnych predpisov o menšinových jazykoch, najmä pokiaľ ide o vydávanie rodných, sobášnych a úmrtných listov, a zintenzívniť vzdelávacie úsilie na zabezpečenie schopnosti zamestnancov samosprávy používať menšinové jazyky a aktívne povzbudzovať používanie týchto jazykov v rámci možností v úradnom styku s príslušníkmi národnostných menšín.

11. vypracovať programy medzikultúrneho vzdelávania na všetkých školách, prihliadajúce na príslušné kultúrne citlivé otázky, poskytujúce rôzne uhly pohľadu vo výučbe dejepisu a podporujúce kritické myslenie, s cieľom zvýšiť znalosti všetkých žiakov a študentov o prínose národnostných menšín pre spoločnosť a znížiť výskyt negatívnych stereotypov. Učebnice a učebné materiály by sa mali včas aktualizovať a distribuovať, a malo by sa poskytovať učiteľské

² Nižšie uvedené odporúčania sú uvedené v poradí podľa príslušných článkov Rámcového dohovoru.

vzdelávanie s cieľom naplniť potrebu učiteľov. Obsah vzdelávacieho programu pre medzikultúrne vzdelávanie by sa mal tvoriť v spolupráci so zástupcami národnostných menšín.

12. prijať opatrenia na ďalšie rozšírenie predškolskej dochádzky rómskych detí a prípadné predĺženie trvania povinného predškolského vzdelávania, a na ďalšie zníženie ich školských absencií a predčasného ukončenia školskej dochádzky medzi primárnym a sekundárnym vzdelávaním, uskutočniť hĺbkovú štúdiu vnútorných aj vonkajších príčin týchto javov s tesným zapojením detí, rodičov a asistentov učiteľa, ako aj všetkých príslušných orgánov na štátnej a obecnej úrovni s cieľom prispôsobiť vzdelávacie politiky a opatrenia.

13. rozšíriť ponuku vzdelávania v menšinových jazykoch, najmä v rusínskom a ukrajinskom jazyku v oblastiach obývaných týmito menšinami, a zabezpečiť tak miestnu kontinuitu od predškolského po sekundárne vzdelávanie, a v súčinnosti s predstaviteľmi rómskej menšiny posúdiť možnosti zvýšenia záujmu o výučbu rómčiny a následného rozšírenia ponuky jej výučby v bežnom predškolskom, primárnom a sekundárnom vzdelávaní.

14. zvýšiť úroveň účinnosti mechanizmu konzultácií s volenými zástupcami národnostných menšín. Každý proces tvorby právnych predpisov, ktorý by mohol ovplyvniť postavenie a práva národnostných menšín, by mal týmto zástupcom poskytnúť možnosť významne uplatniť ich vplyv s cieľom dosiahnuť účinnú participáciu a spoločnú zodpovednosť za rozhodnutia. V rámci týchto konzultácií by sa mala posilniť koordinácia medzi všetkými národnými inštitúciami, zástupcami národnostných menšín a ďalšími zainteresovanými stranami. Vykonávanie príslušných právnych predpisov by sa malo monitorovať a hodnotiť v úzkej súčinnosti s príslušníkmi národnostných menšín, ktorých sa týkajú.

15. zabezpečiť úplné vykonávanie zákona o používaní jazykov národnostných menšín v praxi, pokiaľ ide o komunikáciu s personálom zdravotníckych zariadení, orgánov presadzovania práva a zariadení sociálnych služieb, ako aj pohotovostných služieb, a zabezpečiť, aby žiadne rozhodnutie o reštrukturalizácii nemocníc nemalo neprimerane negatívne dôsledky na prístup príslušníkov národnostných menšín k právu na zdravotnú starostlivosť.